

La revolta contra les elits

Podemos, UKIP, Donald Trump, Syriza, Front Nacional i Bernie Sanders, entre d'altres, tenen més en comú que no sembla: tots són rebels contra les elits.

Reportatge de Miquel Payeras

La irrupció de dos aspirants *outsiders* a la cursa per a les nominacions de candidats a president dels Estats Units, Donald Trump en el Partit Republicà i Bernie Sanders en el Demòcrata, ha provocat el pànic en els estats majors d'ambdues formacions. També a Europa passa quelcom semblant amb els partits tradicionals que veuen com els antisistema els estan menjant terreny. Es tracta d'un fenomen general que es comença a teoritzar com la revolta –o rebel·lió, o revolució...– contra les elits. És ver que sempre hi ha hagut moviments per l'estil, però mai passaren de ser els animadors d'alguna campanya electoral. Ara, tanmateix, és molt diferent: tenen opcions reals de poder o, si més no, de gran influència social i política.

Estats Units

El setmanari *Der Spiegel* va fer recentment un dur retrat de Donald Trump –vegeu-ne l'extracte que publicà EL

TEMPS en el número anterior– titllant-lo de “l'home més perillós del món” per raó del fet que pot ser president dels Estats Units malgrat el seu perfil ideològic racista i ultraconservador, fronterer, segons la publicació, amb el feixisme. Una de les persones entrevistades per la revista alemanya era el periodista George Packer, autor del llibre titulat “L'ensorrament”, sobre la política en aquell país, el qual identificava Trump com a part del moviment contestatari global que considera “Washington i Brussel·les símbols de la política *degenerada*” contra la qual cal reaccionar. Són moviments que es produeixen, diu, tant als Estats Units com a Europa, a cada banda amb les seves pròpies característiques però amb nexes evidents; sobretot coincideixen en l'odi al que consideren la forma tradicional de fer política, sempre íntimament relacionada amb els grans poders econòmics, especialment la banca.

Trump està sacsejant el Partit Republicà. El candidat que volia la direcció

era Jeb Bush. La setmana passada, amb llàgrimes als ulls, anunciava la seva retirada després de ser agranat pel multimilionari d'ultradreta en els *caucus* de Nevada. No sembla que res pugui aturar Trump. Es presenta com un antisistema, un anti-Washington. Mentre la que segurament serà la candidata demòcrata, Hillary Clinton, “representa un sistema polític que està en simbiosi amb les grans empreses” i la gran banca, Trump, “el gran capitalista”, braveja de ser autònom respecte del gran poder financer a l'ombra: “diu que no està en venda, que no accepta grans donacions, que no deu res a ningú i que no ha estat mai càrrec polític”, manifestava al setmanari alemany Michael d'Antonio, autor d'una biografia del multimilionari que vol ser president del país. Una carta de presentació que pareix funcionar-li la mar de bé entre els votants de dreta desencantats amb el Partit Republicà tradicional.

També és important el que està passant en el camp demòcrata. Clinton

Pablo Iglesias, el representant espanyol de la *revolta contra les elits*, el fenomen que s'està generalitzant a tots els països occidentals.

preveia gaudir d'un camí tranquil fins a l'obtenció de la nominació. Però des dels inicis de les primàries i *caucus* Bernie Sanders, socialista declarat, antic *hippie*, confés ex-fumador de marihuana... se situà molt a prop d'ella –com passà la setmana passada a Nevada, on perdé pel 52,6% contra el 47,4%–, tant com que li està disputant de bon de veres la nominació. Qui és Sanders? Per al diari *Washington Post* és un model de demagògia: “Només es dedica a dir el que molts progressistes volen sentir, encara que sigui irrealitzable”, tal com editorialitzava el 27 de gener passat. I què diu? Doncs que vol sanitat per a tothom –prop de 30 milions d'estatunidencs no tenen cap tipus de cobertura de salut–, posar fi als altíssims costos de les matrícules a les universitats, tornar a imposar els controls del sistema financer i dels mercats que hi havia abans de Ronald Reagan... Per tot això, entre d'altres coses, li diuen socialista i radical. I ell, ben content. “Els vents ens

empenyen cap a la victòria”, sancionava després de perdre davant de Clinton a Nevada. Així és Sanders. Un polític de 74 anys que vol que s'acabi la manera d'entendre la política que es fa a Washington. Clar que també és vera que viu de la política professional des de 1981. Quan se li demana sobre el tema, “s'enfada i no contesta”, assegurava *The New York Times* el 10 de febrer. Ell vol ser percebut com “l'antisistema” que es presenta al públic “en qualitat d'*outsider*” per assolir “la revolució política”, quelcom que, afegeix el diari, en condicions polítiques normals l'hauria deixat fora de la carrera per a la nominació demòcrata ja en el primer *caucus*, però que tanmateix avui dia són característiques que el fan “molt atractiu” per a molts votants que estan farts del Partit Demòcrata tradicional.

La direcció demòcrata farà tot el possible perquè Sanders no guanyi la nominació. Considera que seria “catastròfic” perquè suposaria la derrota segura a l'elecció presidencial, explica

el rotatiu abans citat. Tanmateix, no comparteixen aquesta valoració els ciutadans. Si més no, les enquestes publicades fa dues setmanes per *NBC* i *Wall Street Journal* mostraven una sorprenent coincidència: si Sanders guanyés la nominació demòcrata –cosa que es considera molt improbable– tindria més possibilitats de convertir-se en president dels Estats Units que Clinton si el candidat republicà fos Trump. Triomfaria, auguren els sondeigs, per més de 15 punts sobre del multimilionari d'ultradreta.

Europa

A no pocs països d'Europa passa ja fa temps una cosa semblant al que ara ocorre als Estats Units. A Polònia el partit extremadament conservador Llei i Justícia –PiS, en sigles en polonès– va guanyar les eleccions generals l'octubre de 2015; la seva líder, Beata Szydło, actual primera ministra, no para d'emetre missatges contra la Unió Europea, ha convertit “Brussel-les” en el símbol de tot allò dolent que pateixen els polonesos. A Hongria el partit d'ultradreta Fidesz governa des de 2010 amb majoria absoluta de dos terços del Parlament, i el seu líder i primer ministre, Viktor Orbán, ignora les normes europees, en especial tot allò que fa referència a la immigració; la setmana passada va ser l'última vegada que desafia el *monstre* de “Brussel-les” obertament, davant de l'entusiasme dels seus votants. A Gran Bretanya el Partit de la Independència –UKIP, en sigles en anglès– mobilitza des de fa anys els seus seguidors contra “Brussel-les”, que és al seu parer el principal enemic de la independència britànica; un missatge que té tant d'èxit perquè hagi quallat dins del Partit Conservador fins al punt que el primer ministre David Cameron s'ha vist obligat a convocar el famós referèndum sobre la permanència o sortida de la Unió. A França, l'ultradreta representada pel Front Nacional de Marine Le Pen també ha fet de “Brussel-les” el culpable de →

“S’ESTÀ PRODUINT UN REBUIG A LES ELITS QUE HAN DOMINAT LES VIDES ECONÒMIQUES I CULTURALS”

→ tots els mals francesos, en especial aquells que assegura que provoca la immigració; fins fa poc no representava cap gran problema, però amb el seu enorme creixement en vots a les eleccions regionals del desembre de 2015 –quasi 7 milions de sufragis– ha

aconseguit instal·lar la por en els estats majors dels partits tradicionals...

No passa només a la dreta. A Grècia, el missatge anti-Brussel·les ve des de l'extrema esquerra, el protagonitza Syriza, que guanyà les eleccions el 2015. Igualment a Portugal l'èxit de l'esquerra contra “Brussel·les” ha aconseguit formar govern. De la mateixa procedència és Podemos, que està disputant al PSOE el liderat de l'esquerra espanyola a través de missatges contra “Brussel·les”, contra “la casta”, etc.

Contra les elits

Què està passant? Tots aquests movi-

Bernie Sanders, feliç i content que el titllin de socialista, radical i hippie, amenaça la nominació demòcrata de Hillary Clinton amb un discurs contra les elits. Marine Le Pen, del Front Nacional, lidera a França el discurs contra les elits de Brussel·les que, al seu parer, perjudiquen els francesos.

ments són diferents entre si i alguns estan a les antípodes ideològiques, però tots comparteixen un denominador comú: es presenten com a rebels contra les elits polítiques i econòmiques de cada país, i de la Unió en el cas europeu. Talment ho batejava el passat 2 de febrer *Financial Times*, a través d'un article d'anàlisi signat pel seu columnista estrella, Martin Wolf: “La revolta contra les elits”.

“El que està passant és que, per sobre de tot, s'està produint un sever rebuig a les elits que han dominat les vides econòmiques i culturals” de cada país. Les conseqüències podrien ser “terroritzadores” si algun d'aquests “demagogs” arribés al poder, referint-se a Trump. Per a Wolf, “les elits necessiten elaborar de manera urgent respostes intel·ligents” contra els missatges simplistes que aquests tipus de polítics estan llançant. Ara bé, el prestigiós comentarista econòmic no està segur de “si no serà ja massa tard” per trobar solucions. Perquè al seu parer la “superelit global” que s'ha anat forjant les últimes dècades en els països occidentals ha provocat en molts milions de ciutadans a banda i banda de l'Atlàntic la sensació d'haver estat víctimes “d'abusos” i ser “utilitzats” sense cap mania per afavorir els interessos de la minoria privilegiada. “Després de la crisi financera i de la lenta recuperació dels estàndards de vida, veuen les elits com a incompetents i depredadores”. Una idea que, assegura, no està del tot allunyada de la realitat, perquè el creixement econòmic serveix sobretot per enfortir “les elits” però no la mà d'obra modesta que, a més, veu com la immigració s'ha convertit en una amenaça perquè els empresaris la contracten a baix preu i l'usen per abaixar sous en general, cosa que és benzina per als polítics demagogs de nou encuny.

Conclou Wolf amb pessimisme que “la sorpresa no és que molts [ciutadans] estiguin enfadats, sinó que els altres no hi estiguin”.